

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

1139 Budapest, Teve u. 4-6.
1903 Budapest, Pf.: 314/15.
Tel: (06-1) 443-5573 Fax: (06-1) 443-5733
IRM: 33-104, 33-140 IRM Fax: 33-133
E-mail: orfkvezeto@orfk.police.hu

Szám: 105/403- /2009. RP.

Tárgy: alapvető jogot sértő
rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva a panaszos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) 199/2009. (VII. 1.) számú állásfoglalása megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt az igazoltatás, valamint a ruházat és csomag átvizsgálás jogalapja tekintetében

e l u t a s í t o m,

minden egyéb vonatkozásban a panasznak

h e l y t a d o k .

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdésére, valamint a 109. § (3) bekezdésére – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Bíróságnak címezve – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni, illetve azt a fenti határidőn belül a Fővárosi Bírósághoz is be lehet nyújtani. (A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) bekezdése, 326.§ (7) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdése).

A határozatot kapják:

- 1) panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

A panaszban foglaltak szerint a panaszos 2009. március 15-én, 20.00 óra körüli időben a Budapest, XIII. kerület Szent István téren tartózkodott. A helyszínt rohamrendőrök kerítették be anélkül, hogy bármilyen felszólítás hangzott volna el, és egy órán keresztül az elvonulást megakadályozták. Később a távozást szűrőpróbaszerű igazoltatások kíséretében megengedték. Aikor a menet el tudott indulni a József Attila utca irányába, mögötte haladtak a rohamrendőrök, majd a tömeget megelőzve, – mielőtt az a Deák térre kijuthatott volna – az utca torkolatánál sorfalat vontak. Ekkor a rendőrök közölték, hogy igazoltatás után távozhat mindenki. A panaszos először azt észlelte, hogy a rohamrendőrök a tömegre „rátorlódtak”, majd dulakodás kezdődött. Ezt a panaszos csak távolról szemlélte, és amint észrevette, hogy mi zajlik, a kezét feltéve jelezte, hogy nem vesz részt a lökdösődésben. Néhány perc múlva a rendőrség ingerlőgázt alkalmazott, amely az elől álló rendőri sorfalat is elérte. A panaszos sérelmezte, hogy azt követően újabb adagot fújtak a tömegre, miután mindenki megállt. A gáz a panaszosnál köhögést, fulladást, könnyezést, enyhe látászavart, orrfolyást okozott, a szeme is bepirosodott. A gáz hatására többen hánytak is. Előadta, hogy a rendőröktől a helyszínen kapott vizet.

A panaszos sérelmezte, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása előtt sem hangzott el semmilyen figyelmeztetés, felszólítás, és ezzel a rendőrök megsértették az Rtv. 15. § (1)-(2) bekezdéseiben foglaltakat.

A panaszost a helyszínen igazoltatták, táskáját átkutatták, majd távozhatott. Mivel másokkal együtt ezt követően is a közelben maradt, újra igazoltatták, és közölték vele, hogy „nem kell az utcán tartózkodni”, inkább menjen haza.

Panaszolta, hogy a Rendőrség egyik intézkedése során sem tett eleget az Rtv. 20. § (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének. A panaszos előadta, hogy a fentiek sértették az emberi méltósághoz való jogát, a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogát, valamint a gyülekezési jogát, és kérte a Panasztestületet, hogy ügyét vizsgálja ki.

II.

A lefolytatott vizsgálat során a rendelkezésre álló adatok – rendőri jelentések, más rendőrségi dokumentumok, a helyszínen készített videofelvételek – alapján a tényállásra vonatkozóan az alábbiak állapíthatók meg.

Budapest rendőrfőkapitánya 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasításával Budapest teljes területére 2009. március 14-én 00.00 órától 2009. március 16-án 08.00 óráig fokozott ellenőrzést rendelt el tekintettel arra, hogy több demonstráció megtartását jelentették be. Az intézkedést foganatosító rendőri erők, – csapatszolgálat keretében – parancsnoki utasításra jelentek meg a Budapest, V. kerület József Attila utca - Nádor utca kereszteződésénél.

A Budapest, XIII. kerület Szent István térre 2009. március 15-én, 17 óra 30 perctől 22 óráig volt bejelentve demonstráció, azonban a résztvevők már 18 óra 20 perckor elhagyták a helyszínt, így a rendőrség a helyszínen felállított kordonok bontását megkezdte. 20 óra 05 perckor 100-120 fő érkezett a térre, de ez *"ekkor már nem minősült fokozott alkotmányjogi védelemben részesülő bármiféle rendezvénynek"*.

Mivel a rendőrség olyan információkkal rendelkezett, miszerint a tömeg a Kossuth térre kíván vonulni, az arra vezető szakaszon megerősítették a rendőri jelenlétet. Közben az érvényben lévő fokozott ellenőrzés alapján a Szent István téren jelenlévőket igazoltatták, ruházatukat és csomagjaikat átvizsgálták, ezt követően elengedték őket. Tömegoszlatásra nem került sor.

21 óra 10 perc körül nagyobb vonuló tömeget észleltek az Arany János utca és a Nádor utca kereszteződésénél, és "mivel erre a helyszínre nem volt vonulós demonstráció bejelentve", a József Attila utca és a Nádor utca kereszteződésénél megállították a tömeget, és a fokozott ellenőrzés keretében megkezdődött az igazoltatás.

21 óra 25 perc körül a demonstrálók egy része a rendőrsorfalra támadt, ezért a Rendőrségnél rendszeresített kényszerítő eszközök típusairól és fajtáiról szóló 63/2007. (XII. 23.) IRM rendelet mellékletében feltüntetett "R-92" típusú könnygázsórázó sprayt alkalmaztak.

A környéken több helyen találtak Molotov-koktélt, például a Szent István tér 13-14. szám alatti lakóházzal szemben, a Bazilika oldalában reklámtáskában, az Arany János utca és a Hercegprímás utca sarkán, a Nádor utca 21. szám alatti ház udvarában. A rendezvények helyszínein, azok környezetében, – például telefonfülkénél – a rendőrök köveket, vasrudakat, építési törmelékot találtak, továbbá a rendezvényhez köthető, szélsőséges internetes portálon az egyik szervező arra vonatkozó felhívást tett közzé, hogy a Bazilika környékén támadásra alkalmas eszközöket rejtse el.

A videofelvételeken látható, amint a Nádor utca József Attila utca felé eső végét rendőri sorfal zárta el, miközben a tömeg mögött mozgó rendőri sorfal haladt, így a tömeget szűk területre szorították be.

A tömegben értetlenség tapasztalható az eljárás miatt, és a felvételekből kitűnik, hogy az sem világos számukra, mit kellene tenniük. Többen elégedetlenségüknek adtak hangot arra hivatkozva, hogy ők egy rendezvényről vonultak el, ám ezt éppen a dupla rendőri sorfal akadályozta meg.

A bekerítést követően a sorfal egyik végén hirtelen dulakodás kezdődött egyes résztvevők és a mögéjük érkező rendőrök között, majd szinte azonnali reakcióként több rendőr célzottan könnygázsprayt használt. Ennek hatására a tömegnek a dulakodáshoz közel eső része szétszéledt, amelyet a szemközti rendőrsorfal nem akadályozott meg. Ez vélhetően részben annak tudható be, hogy őket is elérte a könnygáz hatása. A legtöbb résztvevő szabadon távozhatott a rendőrök között a József Attila utca felé.

Az ügyben történt parancsnoki kivizsgálás és az intézkedő rendőrök jelentései részletesen rögzítették a könnygáz alkalmazásának körülményeit.

Az egyik jelentést tevő rendőr – aki a hátulról érkező mozgó sorfalban állt – előadása szerint azt észlelte, hogy az utca végéhez érve, a Nádor utca 2. számú ház előtt a tömeg szembefordult velük. Parancsnoki utasításra személyazonosságának igazolására szólította fel az egyik résztvevőt, aki ezt megtagadta. Az illető kezét megfogta, és közölte, hogy vele szemben ruházatátvizsgálást kíván alkalmazni. Ekkor az érintett kétszer megütötte a rendőrt, akit az ütések a sisak plexiüvegén értek. A rendőr ekkor őt a két kezénél fogva a sorfal mögé akarta húzni, azonban eközben megbotlott, hátraesett, magára rántva az intézkedés alá vont

személyt, akit ekkor két kollégája emelt le róla, majd távolabb átvizsgálták a ruházatát, és kezeit hátrabilincseltek.

A könnygázt alkalmazó rendőrök jelentése rögzítette, hogy a 40-50 fős tömegből az igazoltatás és ruházatátvizsgálás megkezdésekor egy személy rendőrtársukra támadt. Amikor ezt a tömeg észlelte, többen hirtelen támadó jelleggel léptek fel, ezért a könnygáz használata mellett döntöttek "a folyamatban lévő támadás megtörésére, valamint a további személyek támadásának elhárítására". Mivel "a késedelem veszéllyel járt volna, illetve az intézkedés biztonságos kimenetele veszélybe került", az előzetes felszólítást mellőzték. A keletkezett gázfelhő folytán a tömeg szétszéledt, és mivel a könnygáz a rendőröket is érintette, a támadók egy részét nem is sikerült később azonosítani.

A parancsnoki vélemény szerint a jelentésekben leírt intézkedések jogszerűek, szakszerűek és arányosak voltak. A könnygáz alkalmazására az Rtv. 49. § (1) a) pontja alapján, a rendőrrel szemben erőszakosan fellépő személlyel szemben a testi kényszer, bilincs alkalmazására az Rtv. 47. §-a és a 48. § b),c) és d) pontjai alapján került sor.

Az ügyben készült parancsnoki kivizsgálás a fentiekben túl rögzítette, hogy az érintett a tettét megbánta, rendőri bántalmazás miatt panasszal nem élt, és vele szemben hivatalos személy elleni erőszak miatt büntetőeljárás indult. Az illető előadta, hogy megijedt, amikor a hátulról mozgó rendőri sorfal nekiszorította őket a József Attila utca felőli zárást végző rendőrsorfalnak, és a tömegben vele volt édesanyja és barátnője is.

III.

A felsorolt bizonyítékok alapján az alábbi tényállást fogadtam el a döntés alapjául.

A panaszos 2009. március 15-én az esti órákban, 20.00 óra körüli időben a Budapest, XIII. kerület Szent István téren tartózkodott. Mivel a rendőrség olyan információkkal rendelkezett, miszerint a tömeg a Kossuth térre kíván vonulni, az arra vezető szakaszon megerősítették a rendőri jelenlétet. Közben az érvényben lévő fokozott ellenőrzés alapján a Szent István téren jelenlévőket igazoltatták, ruházatukat és csomagjaikat átvizsgálták, ezt követően elengedték őket. Tömegoszlatásra nem került sor.

21 óra 10 perc körül nagyobb vonuló tömeget észleltek az Arany János utca és a Nádor utca kereszteződésénél, és "mivel erre a helyszínre nem volt vonulós demonstráció bejelentve", a József Attila utca és a Nádor utca kereszteződésénél megállították a tömeget, és a fokozott ellenőrzés keretében igazoltatták annak tagjait.

21 óra 25 perc körül parancsnoki utasításra az egyik rendőr személyazonosságának igazolására szólította fel a később agresszíven fellépő résztvevőt, aki ezt megtagadta. Ekkor a rendőr az illető kezét megfogta, és közölte, hogy vele szemben ruházatátvizsgálást kíván alkalmazni. Az érintett kétszer megütötte a rendőrt, akit az ütések a sisak plexiüvegén értek. A rendőr ekkor őt a két kezénél fogva a sorfal mögé akarta húzni, azonban eközben megbotlott, hátraesett, magára rántva az intézkedés alá vont személyt, akit ekkor két kollégája emelt le róla, majd távolabb átvizsgálták a ruházatát, és kezeit hátrabilincseltek. A demonstrálók egy része – amikor ezt észlelte – hirtelen támadó jelleggel lépett fel, ezért a könnygáz használata mellett döntöttek a rendőrök. Ennek során kétszer is alkalmazták a kényszerítő eszközt.

Mellőztem a tényállásból a panaszos azon állítását, miszerint „*a Rendőrség egyik intézkedése során sem tett eleget az Rtv. 20. § (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének*”¹, mivel ezt alátámasztó bizonyíték nem áll rendelkezésre.

¹ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 20. § (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor -

A panaszos igazoltatása és ruházatának átvizsgálása az elrendelt fokozott ellenőrzés keretében jogszerű volt.²

A panaszolt intézkedés helyszínén végzett zárás az ott lévő személyek kis száma miatt nem volt sem szükséges, sem arányos intézkedés, amelynek alapvető oka, hogy a zárásra utasítást adó vezető és a helyszíni végrehajtó erők között nem volt meg a folyamatos – a tömeg valós méretére vonatkozó – információáramlás.

A könnygáz spray, mint kényszerítő eszköz alkalmazása kapcsán a Panasztestület arra a megállapításra jutott, hogy *„életszerűnek tartja, hogy egy ember támadó fellépését követően a tömeg esetleges reakcióját az intézkedő rendőrök mások vagy a saját életük, testi épségük, illetőleg a vagyonbiztonságuk közvetlenül veszélyeztető támadásaként minősítették, ezért annak elhárítására a könnygáz alkalmazása mellett döntöttek”*. Ugyanakkor megállapítja, hogy az *„intézkedő rendőrök, noha jogalappal, azonban a fokozatosság és az arányosság követelményének figyelmen kívül hagyásával alkalmaztak könnygázspray-t.”*

A Panasztestületnek a fokozatosságra és az arányosságra vonatkozó megállapításaival egyetértve e kérdés megítéléséhez fontosnak tartom azt leszögezni, hogy a könnygáz sprayt alkalmazó, csapaterős szolgálatot ellátó rendőr egy korábbi utasításra hajtotta végre mind az adott helyszínre vonulást, mind az ott tartózkodó tömeg körbezárását és igazoltatását. A rendőrök megtámadó személy miatt a tömeg támadó fellépése következtében a könnygázt használó rendőr a megfelelő döntést hozta. A könnygáz mennyisége és a szórás iránya tekintetében azonban az aránytalanság megállapítható. A videofelvételen látható, hogy a támadólag fellépő személlyel szemben már elérte célját a könnygáz használata. Annak ellenére, hogy a tömeg szétszéledt és a további támadástól már egyértelműen nem kellett tartania, a rendőr tovább használta a könnygáz sprayt és nyilvánvalóan indokolatlanul a támadástól messzebb álló, teljes mértékben vértlen személyek felé fújta a gázt.

A könnygáz használattal kapcsolatban álláspontom szerint fontos momentum, hogy egyrészt a tömeg méretéről a sorfalban lévő rendőröknek nem volt pontos információjuk – a parancsnok egy 100-120 fős tömeg mozgása miatt utasította ezt a csapaterős egységet, hogy a tömeget zárja körbe, és ezek alapján az információk alapján okkal gondolhattak arra, hogy nagyobb erejű támadásra is számíthatnak –, másrészt a spray használata közben a döntési

köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.

² A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 30. § (1) és (3) bekezdése szerint a Rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

A Rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

képesség az idő rövidsége, valamint körülöttük lévő kavarodás miatt korlátozott volt. A panaszos által sérelmezett figyelmeztetés elmaradása pedig a törvényes ok miatt³ történt.

Összességében azonban – figyelembe véve a tömeg körbezárását és azt, hogy a tömegből egyetlen személy támadott meg egy rendőrt – aránytalan volt az intézkedés a panaszosra nézve. Ennek tükrében tehát a panasz azon része, melyben kifogásolja, hogy a szemébe könnygáz került, megalapozott.

Mindezek alapján – a Panasztestület alapjog súlyos sérelmét megállapító állásfoglalásával egyetértve – a panaszt a könnygázspray panaszossal szembeni alkalmazása és a tömeg bekerítése tekintetében megalapozottnak tartom.

VI.

A Panasztestület állásfoglalásával, és az abban kifejtett – a jelen eljárás tárgyát képező panaszra vonatkozó – indokolással és következtetésekkel minden tekintetben egyetérttek.

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény XII. fejezet 54. § (1) bekezdése, 55. § (1) bekezdése, 62. § (1) bekezdése;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) és 326. § (7) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdése, 109. § (1) és (3) bekezdése;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 20. § (2) bekezdése, 30. § (1) és (3) bekezdése, 61. § (1) bekezdése, 92. § (1) bekezdése, 93/A. § (7) és (9) bekezdései;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 38. § (1) bekezdése, 39. § (1) bekezdése, 59. § (2) bekezdése, 60. § (1) bekezdése;

Budapest, 2009. július „ „

Dr. Bencze József r. altábornagy

³ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 61. § (1) bekezdés alapján a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet - ha az eset körülményei lehetővé teszik - előzetesen figyelmeztetni kell.